

Olvashatósági értékelések

A **Flesch-féle olvashatósági teszt** a szövegeket egy 100-pontos listán értékeli, az átlagos szótagszámot és mondatbeli szószámot értékelve. Minél magasabb ez a pontszám, annál könnyebben érthető a dokumentum. Egy átlagos szövegnél érdemes a 60 és 70 közötti pontszámot megcéloznunk.

A Flesch Olvashatósági képlet a következő:

$$FRE = 206.835 - (1.015 \times ASL) - (84.6 \times ASW)$$

ahol a:

FRE	: Flesch olvashatósági pontszám
ASL	: átlagos mondat hosszúság a szavak számával kifejezve (a szavak száma osztva a mondatok számával)
ASW	: átlagos szavankénti szótagszám (a szótagok száma osztva a szavak számával)

Táblázat:

Flesch Olvashatósági Pontszám	Olvashatósági szint
0 - 29	Nagyon bonyolult
30 - 49	Bonyolult
50 - 59	Meglehetősen bonyolult
60 - 69	Átlagos
70 - 79	Elég könnyű
80 - 89	Könnyű
90 - 100	Nagyon könnyű

FOG-index (Gunning, 1952)

1. Válasszunk ki egy közel 100 szavas részletet (ne hagyjunk ki egyetlen mondatot se).
2. Számoljuk ki az átlagos mondat hosszúságát (összuk el a szavak számát a mondatok számával).
3. Számoljuk meg a három vagy annál többszótagú szavakat, hagyjuk ki a tulajdonneveket, az összetett szavakat vagy a hosszú toldalékokkal ellátott szavakat.
4. Adjuk össze az átlagos mondat hosszúságát és a komplex szavak százalékát.
5. Szorozzuk meg az eredményt 0,4-gyel. A kapott eredmény durván azt mutatja, hogy hány év tanulmány szükséges a szöveg első olvasás alatti megértéséhez.

$$0,4 \times \left[\left(\frac{\text{szavak száma}}{\text{mondatok sz.}} \right) + 100 \left(\frac{\text{komplex szavak száma}}{\text{szavak száma}} \right) \right]$$

CLOZE-teszt (Taylor, 1953)

1. Válasszuk ki a szöveg egy részét (bekezdését).
2. Töröljük ki minden 5. szót, és helyettesítsük egy üres hellyel (egyenlő hosszúságú vonalakkal).
3. A válaszadóknak be kell írniuk a hiányzó szót.
4. A megértési szintek a következők lehetnek:

ÖNÁLLÓAN:

Az olvasónak nincs szüksége segítségre, hogy megértse a szöveget. (60%-nál nagyobb CLOZE érték)

SEGÍTSÉGGEL:

Az olvasó utasításokkal, magyarázatokkal megérti a szöveget (40-60% között)

FRUSZTRÁCIÓ:

Az olvasó képtelen a szöveget hatékonyan értelmezni / elolvasni. (40% alatt)

A Flesch-Kincaid Teszt olvashatósági pontszáma az USA-beli iskolai osztályok alapján analizálja és sorolja be a szövegeket figyelembevéve a szavankénti átlagos szótagszámot és a mondatbeli átlagos szószámot. Például a 8,0 pont azt jelenti, hogy egy 8. osztályos tanuló megérti a szöveget. Az átlagos szövegeket a 7-8. osztályos tanulók megértési szintjéhez írják, ezért ezek ebben a besorolásban 7,0 és 8.0 közötti eredményt adnak.

A **Flesch-Kincaid** olvashatósági szint pontjainak kiszámítása a következő:

$$\text{FKRS} = (0.39 \times \text{ASL}) + (11.8 \times \text{ASW}) - 15.59$$

ahol:

FKRS	: <i>Flesch-Kincaid</i> Olvashatósági Pontszám
ASL	: átlagos mondathosszúság szavakban kifejezve vagyis az átlagos szószám a mondatban (a szavak száma osztva a mondatok számával)
ASW	: átlagos szavankénti szótagszám (a szótagok száma osztva a szavak számával)

Ebből következik, hogy a *Flesch-Kincaid Olvasási Kort (FKRA)* az alábbiak szerint számíthatjuk ki:

$$\text{FKRA} = (0.39 \times \text{ASL}) + (11.8 \times \text{ASW}) - 10.59$$

ahol:

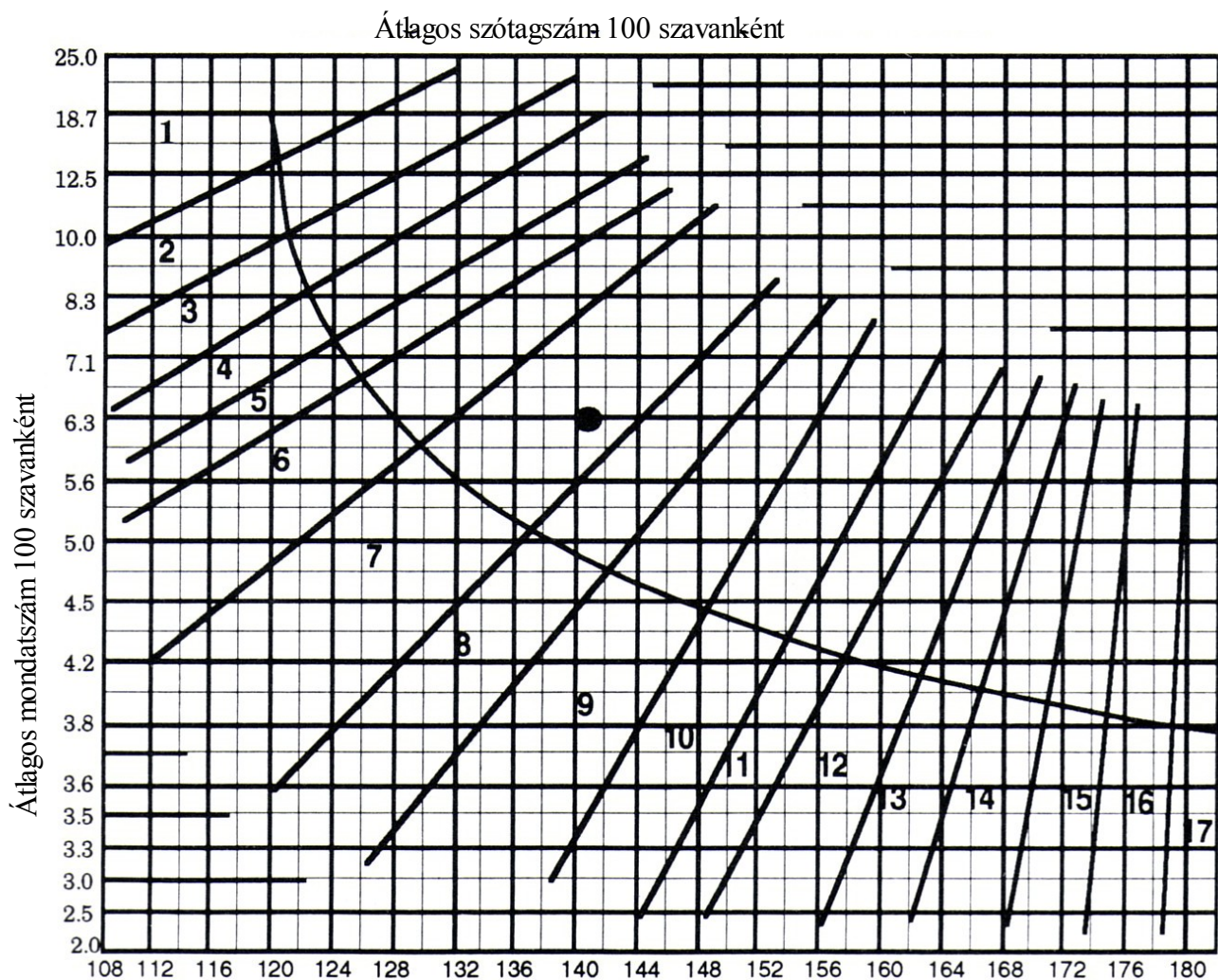
FKRA	: <i>Flesch-Kincaid</i> Olvasási Kor
ASL	: átlagos mondathosszúság szavakban kifejezve vagyis az átlagos szószám a mondatban (a szavak száma osztva a mondatok számával)
ASW	: átlagos szavankénti szótagszám (a szótagok száma osztva a szavak számával)

A *Flesch-Kincaid* egyenleteket az US Honvédelmi Minisztériuma sztenderd tesztként alkalmazza. A tesztet, amely lehetővé tette ezeknek a képleteknek a felállítását, 1948-ban *Rudolf Flesch* alkotta meg, majd később *John P. Kincaid* fejlesztette tovább.

FRY-teszt (Fry, 1977)

Lépések:

1. Megszámoljuk a mondatokat.
2. Kiszámoljuk az átlagos mondatszámot 100 szavanként. (A mondatok száma osztva a szavak számával és szorozva 100-zal.)
3. Megszámoljuk a szótagok számát.
4. Kiszámoljuk az átlagos szótagszámot 100 szavanként. (A szótagok száma osztva a szavak számával és szorozva 100-zal.)
5. A mellékelt táblázatból kikeressük az olvashatósági szintet.

SMOG teszt (Kool, 1985)

A SMOG-tesztel azt kaphatjuk meg, hogy hány év tanulmány szükséges az adott szöveg megértéséhez.

Lépések:

1. Számoljunk meg 10-10 egymás utáni mondatot a szöveg elején, a közepén és a végén is.
2. A 30 kiválasztott mondatban, számoljuk meg a 3 vagy annál több szótagú szavakat.
3. Becsüljük meg a többszótagú szavak négyzetgyökét.
4. Adjunk hozzá 3-at a becsült négyzetgyökhöz.

$SMOG = 3 + \sqrt{\text{a 3 vagy annál hosszabb szótagú szavak száma 30 mondatonként.}}$

Mivel a múzeumi szövegek nem valószínű, hogy 30 mondatból állnak(!), ezért a tesztet hozzá kell igazítani a 30 mondatnál rövidebb szövegekre:

$$SMOG = 3 + \left[\left(\frac{30}{\text{a feliratban levő mondatok száma}} \right) \times \sqrt{\text{a 3 vagy annál hosszabb szótagú szavak száma}} \right]$$

FORCAST teszt (Davenish, 1990)

$$\text{Olvashatósági szint (osztály)} = 20 - \left(\frac{\text{az egyszótagú szavak száma egy 150 szavas bekezdésben}}{10} \right)$$

Múzeumi feliratokra alkalmazott változat:

$$20 - \left(\frac{\left(\frac{150}{\text{A feliratban levő szavak száma}} \right) \times \text{a feliratban levő egyszótagú szavak száma}}{10} \right)$$

A fenti összefoglalás a Múzeumok és Látogatók Alapítvány valamint a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum **Szövegelnél – hogyan írunk érdekesztő kiállítási szövegeket?** (2010. április 12.) című műhelymunkájára készült Miszné Korenchy Anikó összeállításában. A műhelymunka része az Alapítvány *“Több szem...avagy a Múzeumok nagyobb társadalmi szerepvállalása”* című projektjének, amely az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus és az Ökotárs Alapítvány és partnerei támogatásával valósul meg.

